

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

ROW/pi/akr-114/10/6681/09

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 12.11.09

nr 5796 podpis. Borusewicz

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich

Wpłynęło dn. 13.11.09
nr 4421 podpis. KR

Warszawa, 12 listopada 2009 r.

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Senatorski Pismo Marszałek

W odpowiedzi na oświadczenie senatora Grzegorza Wojciechowskiego, złożone podczas 41. posiedzenia Senatu RP w dniu 7 października br. i przesłane przy piśmie z dnia 13 października br., znak: BPS/DSK-043-2022/09, dotyczące procesu cywilnego przed Sądem Rejonowym w Sanoku, którego przedmiotem był spór pomiędzy Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) a jednym z beneficjentów działania 1.2. „Ułatwianie startu młodym rolnikom” Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”, uprzejmie przekazuję następujące wyjaśnienia.

Na wstępie pragnę zauważyć, iż Pan Senator nie sprecyzował, który konkretnie proces miał on na myśli. Można jedynie domniemywać, że najprawdopodobniej chodzi o nagłośnioną ostatnio przez media sprawę sądową, której przedmiotem był spór między ARiMR (powód) a panem Januszem B. (pozwany) o zwrot należności finansowych z tytułu niewywiązania się przez beneficjenta z warunków umowy o dofinansowanie projektu w ramach działania 1.2. „Ułatwianie startu młodym rolnikom” SPO „Restrukturyzacja...”.

W przedmiotowej sprawie pan Janusz B. zawarł z ARiMR w dniu 1 marca 2005 r. umowę o dofinansowanie realizacji projektu, na mocy której otrzymał jako młody rolnik w dniu 11 maja 2005 roku jednorazową premię w kwocie 50 tys. zł. Pozwany zobowiązał się w § 5 ust. 1 pkt 8 umowy, że w okresie 5 lat od rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego spełni określone kryteria, w tym m.in. dotyczące minimalnych standardów w zakresie ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt. We wniosku o dofinansowanie realizacji projektu pozwany wskazał, że rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego w dniu 29.06.2000 r. Data rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa zawarta została także w umowie. A zatem, okres od podjęcia po raz pierwszy prowadzenia gospodarstwa rolnego na wypełnienie stosownych zobowiązań upływał po pięciu latach licząc od tej daty. Na potwierdzenie wskazanej przez pozwanego daty rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego został przez niego złożony akt notarialny – umowa darowizny z dnia 29 czerwca 2000 r. Do momentu upływu ww. 5-letniego terminu pozwany nie dopełnił zobowiązania dotyczącego minimalnych standardów w zakresie ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt, w związku z czym ARiMR wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 50 tys. zł wraz z odsetkami, a wobec niedokonania przez niego zwrotu ww. kwoty- wystąpiła na drogę sądową. Wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2009 r. Sąd Rejonowy w Sanoku oddalił powództwo ARiMR o zwrot

należności, uznając, że przy obliczaniu ww. 5-letniego okresu na spełnienie określonych zobowiązań należało uwzględnić tzw. okres „wyłączenia” z prowadzenia gospodarstwa, tj. w przypadku pana Janusza B okres nauki w technikum rolniczym.

W opinii Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Sąd Rejonowy w Sanoku dokonał niewłaściwej wykładni przepisów prawa materialnego, tj. przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz zmieniającego i uchylającego niektóre rozporządzenia oraz przepisów rozporządzenia Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 r. w sprawie Uzupelnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” (Dz. U. Nr 207, poz. 2117, z późn. zm.).

Przepisy wspólnotowe (art. 8 rozporządzenia Rady (WE) Nr 1257/1999) określają, że młody rolnik musi posiadać odpowiednią wiedzę i umiejętności zawodowe, a jego gospodarstwo musi być żywotne ekonomicznie i spełniać minimalne normy dotyczące środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt. Ponadto przepisy UE stanowią, że indywidualna decyzja o przyznaniu pomocy młodemu rolnikowi nie może zostać podjęta, jeśli upłynęło więcej niż 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia przez niego prowadzenia działalności rolniczej, zdefiniowanego w przepisach Państwa Członkowskiego (art. 5 rozporządzenia Komisji (WE) nr 817/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenie Rady (WE) nr 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej).

Powyższy warunek został uwzględniony w przepisach krajowych, tj. w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 r. w sprawie Uzupelnienia... (Uzupelnienie SPO), które precyzyjnie określa, że premia dla młodych rolników może być przyznana osobie, która po raz pierwszy podjęła prowadzenie gospodarstwa rolnego, tj. stała się posiadaczem samoistnym lub zależnym gospodarstwa rolnego, nie wcześniej niż 12 miesięcy przed dniem zawarcia umowy o dofinansowanie projektu. Dodatkowo, w trakcie negocjacji Programu strona polska uzyskała akceptację Komisji Europejskiej na wprowadzenie rozwiązania, polegającego na możliwości odliczania od czasu prowadzenia gospodarstwa okresów, w których posiadacz gospodarstwa nie prowadził działalności rolniczej. Takie rozwiązanie było bardzo korzystne dla młodych rolników, gdyż pozwoliło na przyznawanie premii także osobom, które były posiadaczami gospodarstwa dłużej niż 12 miesięcy, lecz w tym okresie faktycznie prowadziły gospodarstwo rolne nie dłużej niż 12 miesięcy. Do Uzupelnienia SPO wprowadzono w tym zakresie stosowne przepisy określające zamknięty katalog sytuacji, które mogą być okolicznościami świadczącymi o rzeczywistym nieprowadzeniu gospodarstwa. Na wniosek zainteresowanego za okres tzw. „wyłączenia” z prowadzenia gospodarstwa można było uznać:

- okres przed uzyskaniem pełnoletności,
- okres nauki w systemie dziennym w szkole ponadgimnazjalnej, z wyłączeniem zasadniczej szkoły zawodowej i trzyletniej szkoły specjalnej, lub w dotychczasowej szkole ponadpodstawowej, z wyłączeniem szkoły zasadniczej, lub okres nauki w systemie dziennym w szkole wyższej,
- okres odbywania służby wojskowej,
- okres, w którym rolnik przekazał gospodarstwo rolne w dzierżawę,
- okres, w którym rolnik udzielił innej osobie pełnomocnictwa do prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Spełnienie standardów w zakresie ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt było również jednym z warunków przyznania pomocy w ramach działania 1.2. SPO 2004-2006, który został wymieniony w art. 8 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999 pośród innych ogólnych kryteriów przyznania pomocy młodym rolnikom, m.in. warunku rozpoczęcia po raz pierwszy prowadzenia gospodarstwa rolnego, kryterium wieku, rentowności gospodarstwa oraz kryterium posiadania odpowiednich kwalifikacji zawodowych.

Należy mieć na uwadze, że zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia Komisji nr 817/2004 zasadą jest, iż warunki dotyczące pomocy w podejmowaniu działalności przez młodych rolników ustanowione w art. 8 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1257/1999, w tym wymogi w zakresie ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt, muszą być spełnione najpóźniej w chwili podjęcia indywidualnej decyzji o przyznaniu wsparcia. Przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 817/2004, a w ślad za nimi przepisy krajowe, dopuszczały jednak, w drodze wyjątku, przyznanie pomocy młodemu rolnikowi, który w chwili ubiegania się o premię nie spełniał ww. kryteriów, pod warunkiem, że rolnik spełni je w okresie nie dłuższym niż 5 lat od dnia podjęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego. Umożliwienie spełnienia określonych warunków, w tym wymogów w zakresie ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt, w okresie późniejszym niż na etapie przyznawania pomocy, należy rozumieć jako odstępstwo od ogólnej zasady, przy czym rozwiązanie to wychodzi naprzeciw potencjalnym beneficjentom.

Okresy „wyłączeń” wynegocjowane dla obliczania długości okresu prowadzenia gospodarstwa nie miały zastosowania przy obliczaniu ww. 5-letniego okresu na spełnienie minimalnych standardów w zakresie ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt, podobnie jak przy określaniu długości stażu pracy w gospodarstwie rolnym czy też wyznaczaniu 5-letniego terminu na spełnienie wymogu żywotności ekonomicznej gospodarstwa lub kwalifikacji zawodowych. Możliwość odliczenia okresów „wyłączeń” nie można rozszerzyć na zobowiązania strony umowy do spełnienia takich kryteriów jak standardy ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt, kwalifikacje zawodowe, żywotność ekonomiczna itp., ponieważ byłoby to niezgodne z przepisami rozporządzenia Komisji (WE) nr 817/2004 z dnia 29.04.2004 r. Okresy „wyłączeń” stosuje się wyłącznie do ustalenia daty podjęcia po raz pierwszy prowadzenia gospodarstwa rolnego w sytuacji, jeśli okres posiadania gospodarstwa wynosi więcej niż 12 miesięcy do dnia wydania decyzji, a w tym czasie zachodzą przewidziane przepisami przesłanki do zastosowania okresów wyłączeń na wnioski beneficjenta.

Każdy beneficjent, któremu przyznano wsparcie z zastrzeżeniem dopełnienia minimalnych standardów w zakresie ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt, zobowiązywał się w umowie o dofinansowanie projektu (§ 5 oraz § 6 umowy), zawartej z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR), do spełnienia wymogów określonych w Programie (SPO 2004-2006) i Uzupelnieniu do Programu, w szczególności do spełnienia ww. standardów (i złożenia odpowiednich dokumentów potwierdzających ten fakt) w ciągu 5 lat od wymienionego w umowie dnia rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa, oraz - w przypadku niewywiązania się z warunków umowy- do zwrotu otrzymanej pomocy wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia wypłaty premii. Umowa cywilnoprawna jest wyrazem woli obu uczestniczących w niej stron. Stosunek prawny, jaki umowa kształtuje, może być ułożony przez strony według ich uznania, jednakże, treść umowy nie może się sprzeciwiać i musi respektować obowiązujące przepisy prawne.

Powyższe argumenty zostały wyraźnie wskazane przez ARiMR w uzasadnieniu do apelacji od wyroku Sądu Rejonowego w Sanoku, złożonej do Sądu Okręgowego w Krośnie.

Sąd Okręgowy w Krośnie utrzymał w mocy wyrok sądu pierwszej instancji. W dniu 2 października 2009 r. ARiMR wystąpiła z wnioskiem o przesłanie uzasadnienia wyroku, lecz do dnia dzisiejszego nie otrzymała jeszcze tego uzasadnienia.

Odnosząc się do pytania Pana Senatora o wynikającą z rozstrzygnięć sądów I i II instancji możliwość przyszłej zmiany stanowiska Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) oraz ARiMR odnośnie kwestii odliczania okresów „wyłączeń” od 5-letniego okresu na dopełnienie określonych zobowiązań, należy zaznaczyć, że w polskim porządku prawnym orzeczenia sądów nie stanowią źródła prawa. Wyrok sądu zapada w indywidualnych sprawach i rozstrzyga merytorycznie o kwestii będącej przedmiotem danego postępowania sądowego, w szczególności w procesie cywilnym wyrok rozstrzyga o zasadności roszczenia dochodzonego przez powoda. Jeżeli sąd rozstrzygnie sprawę na korzyść beneficjenta, tj. oddali powództwo ARiMR o zapłatę należności, uznając roszczenie ARiMR wobec danego beneficjenta za bezzasadne, ARiMR obowiązana jest zastosować się do szczegółowej interpretacji przyjętej przez sąd w tej indywidualnej sprawie, w której

wyrok zapadł. Od momentu uprawomocnienia się wyroku Agencja związana jest tą interpretacją sądu, bez względu na własne poglądy prawne oraz poglądy wyrażone w orzeczeniach sądowych w innych, podobnych sprawach. Należy jednak zauważyć, że w przedmiotowej sprawie wyrok sądu II instancji nie jest jeszcze prawomocny.

Ponadto pragnę podkreślić, że brak możliwości odejmowania okresów wyłączeń od pięcioletniego okresu, przyznanego młodemu rolnikowi na realizację poszczególnych zobowiązań, nie wynika ze stanowiska MRiRW czy też ARiMR, lecz z zawartych w przepisach wspólnotowych i krajowych zasad przyznawania pomocy w ramach przedmiotowego działania, przedstawianych wielokrotnie Panu Senatorowi w odpowiedzi na oświadczenia złożone na posiedzeniach Senatu RP.

W odniesieniu do pytania Pana Senatora o liczbę beneficjentów działania „Ułatwianie...” SPO „Restrukturyzacja...”, którzy skorzystali z okresów „wyłączeń” z prowadzenia gospodarstwa, a wobec których została wszczęta procedura windykacyjna z powodu niedopełnienia zobowiązań umowy o dofinansowanie projektu, informuję, że z danych uzyskanych z ARiMR wynika, iż spośród 14 151 beneficjentów omawianego działania ok. 1 100 osób skorzystało z możliwości uznania przez ARiMR tzw. okresów „wyłączeń”. Do dnia dzisiejszego postępowanie windykacyjne uruchomiono wobec 320 beneficjentów, w tym wobec 70 osób, które złożyły wnioski o uwzględnienie okresów wyłączeń. Z ww. grupy beneficjentów, wezwanych do zwrotu środków wraz z odsetkami ze względu na niewypełnienie zobowiązań wynikających z zawartej umowy, 135 osób zostało zobligowanych do zwrotu premii z powodu niezuzupelnienia w terminie wykształcenia (lub też brak stosownych kwalifikacji był jednym z powodów wszczęcia wobec nich procedury windykacyjnej), przy czym z możliwości odliczenia okresów „wyłączeń” skorzystało w tej grupie 35 osób.

2 poprawienia

Zd. p. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
PODSEKRETARZ STANU

Artur Ławniczak